سرمقاله

فساد عامل اصلی ناکارایی ادارات دولتی

حفیظ الله ذکی

طی سالهای گذشته مصرف نشدن بودجه انکشافی وزارتخانه ها به یک معضل جدی تبدیل شـــده بود. از یک طرف عدم مصرف بودجه نشانه عدم پیشرفت و انحراف از مسیر انکشاف اقتصادی می باشـــد و از سوی دیگر عدم ظرفیت کاری و پایین بودن سطح توانایی کارمندان وزارتخانه ها را برملا می سازد.

پارلمان افغانستان برای جلوگیری از مصرف نشدن بودجه انکشافی فشـــارهای گوناگونی را بر حکومت وارد کرد، اما این فشارها هم نتوانست کارایی ادارات را افزایش دهد. تشکیل حکومت وحدت ملی گرچند در آغاز، باتوجه به تأکیداتی که از سوی هردو کاندید پیشتاز انتخابات در باره رعایت اصل شایسته سالاری و مبارزه با فساد اداری صورت گرفته بود، امیدواری های را در این زمینه به وجود آورد، اما کارکرد ضعیف و آمیخته با سؤال حکومت وحدت ملی اکنون این امید مردم را نیز خاکستر کرده است.

تا حالا ســـه- چهارم سال مالی سپری شده است. در این مدت به صورت میانگین تنهـــا حدود ۲۰ تا ۲۵ درصد بودجه به مصرف رسیده است و حدود هشتاد فیصد آن تا هنوز مصرف نشده است. پس تا ســـه ماه آینده، که به پایان سال مالی باقی مانده، چند در صد بودجه به مصرف خواهد رسید؟

گرچند در افغانستانی که وزراء، رؤسا و حتا مدیران پایین رتبه با واسطه و بر مبنای سهم دهی به اقوام، احزاب و اشخاص منصوب می شـــوند، بحث حســـابدهی یک فریب و یا شعار بی معنا تلقی می شـــود؛ اما با آن هم وزرای کابینه به گونه فورمالیستی هم که شده بایســـتی وضعیت اداره تحت رهبری شان را در پایان سال خوبتر نشان دهند. پس در مدت باقی مانده آنها چه خواهندکرد؟ اگر دلیل کم کاری ادارات عـــدم ظرفیت کاری و ضعف رهبری و مدیریتی باشـــد، آیا در سه ماه آینده معجزه ای رخ خواهد داد و ظرفیت همه ادارات به صورت غیر منتظره بالا خواهد رفت؟! البته که چنین چیزی ممکن نیســـت. در سال های گذشته ما مواردی زیادی از این قبیل را شـــاهد بودیم. وزرای محترم برای سرپوش نهادن به این رسوایی راه حل های گوناگونی را انتخاب می کردند. یکی از وزارتخانه ها به دلایل واهی اقدام به تعمیر وزارتخانه اش می کرد. دیگری کاشی های راهروها و دهلیز ها را تعویض می کرد. سومی کارمندان اداری را بدون دلیل مؤجه تشویق پولی می کرد. چهارمی عکس های دید و بازدید خود را با کیفیت بســـیار عالی، چاپ و با تیراژ بالا منتشر می کرد. پنجمی اگر هیچ نمی توانست حد اقل تقویم ســـال بعد را در قطع های مختلف و در کاغذهای گران قیمت چاپ می کرد. ششمی گزارش تفصیلی از کارکردها، صحبت ها، بیانیه هـــا و مصاحبه های خود را همراه با عکس های مفشن منتشر می کرد. این پروژه ها به صورت قراردادی به افراد، با قیمت های گزاف سپرده می شدند و بخش های زیادی از هزینه های خیالی به جیب مسؤلان وزارتخانه ها واریز می گردید. شاید در ســـه ماه آینده هم این نوع پروژه های پر درآمد در وزارتخانه ها زیاد شود و شـــاید هم وزرای شایسته کابینه حکومت وحدت ملـــی راه حل بهتری را برای بالا بردن گـــراف هزینه های وزارت ارایه نمایند.

ریشـــه عدم مصرف بودجه انکشافی تا ســـال ۲۰۰۶ پایین بودن ظرفیت کاری کارمندان و مســـؤلان اداری بود؛ اما پس از آن نمی توان آن را به عدم ظرفیت کارمندان اداری نســـبت داد؛ زیرا در سال های گذشته ملیون ها دالر بودجه دولتی و کمک های خارجی در جهت ارتقای ظرفیت کاری کارمندان به مصرف رسیده است. پس چرا ظرفیت کارمندان بالا نرفته اســـت؟ پس علت اصلی را باید در مسأله فساد در کل و نادیده انگاری اصل شایسته سالاری در پروسه استخدام بخصوص جستجو نمود. این دو امکان ارتقای ظرفیـــت کاری را از کارمندان فعلی ســـلب کرده اســـت. چون کارمندان فعلی آنچنان نسبت به مسایل اداری و مسلکی بیگانه و ناآشنا است که حتا برگزاری ورکشاپ های آموزشی کوتاه مدت نمی تواند در بالابردن سطح توانایی آنها مؤثر واقع شود. بنابراین تا زمانی که واسطه بازی، خویشخوری و فساد وجود داشته باشد، انتظار به وجود آوردن یک اداره کارا و مؤثر را نباید داشته باشیم.

روابط اقتصادی افغانستان و ازبکستان

محمد رضا هویدا — قسمت دوم

افغانستان و ازبکســـتان ۱۳۷ کیلومتر مرز مشـــترک دارند و دریای آمو در میان این دو کشور قرار گرفته است، اما پل دوستی بر فراز این دریا هر دو کشور را به یکدیگر وصل می ســـازد. این پـــل نقش مهمی در مبادلات تجاری و اقتصادی میان دو کشور دارد. در سالهای گذشته زمانی که پاکستان نیروهای ناتو را به خاطـــر انتقال تدارکات شـــان از این کشـــور تحت فشار گذاشت، بسیاری به ازبکســـتان به عنوان کشوری که می تواند نقش بیشـــتری در مبادلات اقتصادی و تجاری با افغانســـتان ایفا کند، تاکید داشـــتند. پس از خـــروج نیروهای خارجی از افغانســـتان، مطمینا نقش روابط اقتصادی افغانســـتان با ازبکستان بیشتر خواهد شد. کارشناسان اقتصادی به اهمیت ازبکســـتان در آینده اقتصادی افغانستان تاکید دارند.

در حال حاضر پایتخت افغانستان و ولایت بلخ به شبکه برق ازبکستان وصل هستند و از برق این کشور استفاده می کنند. پروژه واردات برق از ازبکستان یکی از بزرگترین پروژهای تامین انرژی در افغانســـتان بوده است. علاوه بر این خط آهن که شهر ترمذ ازبکســـتان را به بندر حیرتان افغانستان وصـــل می کنـــد نیز اولین خـــط آهن در افغانستان است.

سال گذشته، اشـــرف غنی احمدزی رئیس جمهوری اســـلامی افغانســـتان، در دیدار با یادگار شـــادمانوف ســـفیر ازبکستان در افغانســـتان روابط میان افغانســـتان و ازبکستان را تاریخی و دیرینه خواند و گفت که گواه این روابط تاریخی مناسبات میان شهر های بلخ و بخارا می باشد.

رئیس جمهور افغانستان با تاکید بر اینکه روابط دو کشـــور باید در چارچوب سازمان همکاری های شـــانگهای گســـترش یابد، گفت که افغانســـتان می خواهد از طریق ازبکســـتان به بازار های اروپا وصل گردد. رئیس جمهوری با اشـــاره به ظرفیت های خوب انسانی ازبکســـتان از جمله داشتن انجینیـــران ورزیده در بخش ســـاختمانی گفت که افغانستان علاقمند استفاده از این ظرفیت ها است.

در ماه های گذشـــته، چندین موافقت نامه همکاری میان ازبکســـتان و افغانســـتان دربخش های تجارت، انرژی، ترانســـپورت و ترانزیت میـــان مقامات افغانســـتان و ازبکستان در تاشـــکند به امضا رسید. در همان زمان وزارت خارجه افغانستان گفت که امضای این موافقت نامه های همکاری؛ ســـهولت های را در بخش هـــای تجارت و ترانزیت بین هر دو کشـــور ایجاد خواهد کرد. در توافق نامه همکاری که میان هر دو کشور طوری صورت گرفت دولت ازبکستان وعده کرد که در ســـروی خط آهن هرات و حیرتان و بازنگری سرک حلقوی که هرات را به مزار شـــریف وصل می کند با دولت افغانســـتان همکاری می کند. همین گونه قرار شد تا در آینده نزدیک اطاق تجارتی مشترک میان افغانســـتان و ازبکستان در شهر کابل ایجاد گردد.

اقتصاد ازبکستان:

رئیس جمهوری ازبکستان در سالروز جشن استقلال ازبکســـتان در اول سپتامبر سال روان گفت: بنابر اعلام آمار رســـمی، حجم تولید ناخالص ملـــی تقریبا ۵ برابر و میزان درآمد ســـرانه مردم به ۳،۷ برابر رسیده اســـت. وی به عنوان شـــواهدی از رشد استانداردهای رفاه و کیفیت زندگی مردم این کشـــور گفت: این موارد در ازبکستان طی این مدت ۸،۷ برابر افزایش یافت.

ازبکســـتان را باید یکی از کشـــورهایی دانست که در حال ســـیر در مسیر توسعه است. ازبکستان از دو منظر نیروی انسانی فعال و آموزش دیده و مواد اولیه، کشوری غنی اســـت و این فرصت را در اختیار خود می‌بیند که بتواند برنامه‌های تعیین شـــده اقتصادی‌اش را به مرحله اجرا برساند. البته این کشور در صنایع ســـنگین مثل مونتاژ موتر و در صنعت ســـبک هم مثل بافندگی فعالیت‌های جدی داشـــته و همچنان دارد. دقیقا به همین دلیل است که آنها مشکلی به نام بیکاری ندارند. همچنین توانسته‌اند از داشته‌های خود به گونه‌ای بهره ببرند که سهمی از مشکلات جهانی اقتصاد نداشته باشـــند. رشـــد تولید ناخالص داخلی این کشور هم در چند سال اخیر ثابت مانده که این نشانگر امنیت اقتصادی در ازبکستان است.

ازبکســـتان یکی از تولیدکنندگان بزرگ پنبه جهان اســـت و در تولید این محصول پرمشـــتری فعالیت چشـــمگیری دارد و به همین ســـبب هم در فروشندگی و هم بافندگی به بازار خوبی دست یافته است. همچنین باید گفت ظرفیت‌های کشاورزی این کشـــور شـــرایطی را ایجاد کرده که بتوانند همیشه بخشی از درآمدهای‌شان را از این بخش تامین کنند.

ازبک‌ها در صنعت مونتاژ موتر و همچنین در صنایع هواپیمایی فعالیت چشمگیری دارنـــد و از این راه در ســـال درآمد قابل توجهی را نصیب خزانه خود می‌کنند. این مســـئله نیز قابل ذکر است که ازبکستان جذابیت‌های گردشـــگری پرشـــماری را در خود جای داده اســـت. به عنوان مثال می‌توان به شهرهای سمرقند و بخارا اشاره کرد که مورد توجه گردشـــگران سرتاسر جهان قرار دارد. آنها از این صنعت درآمدزا برخوردار هستند و ســـالانه گردشگران زیادی را میزبانی می‌کنند .

ازبکستان جزء کشـــورهای صادرکننده گاز طبیعـــی بوده و مقـــام دوم را در بین کشورهای مشترک‌المنافع دارد و یکی از ۱۰ کشور اســـتخراج‌کننده گاز طبیعی در جهان محسوب می‌شود که سالانه نزدیک به ۷۰ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی تولید می‌کند.

چیـــن و روســـیه خریـــداران اصلی گاز ازبکستان هســـتند که سالانه ۱۰ میلیارد متر مکعب گاز را چین و روســـیه نیز بیش از ۱۵ میلیارد متر مکعـــب گاز طبیعی را خریداری می‌کند.

ماه دسامبر ســـال ۲۰۱۱ عملیات ساخت شبکه سوم خط لوله گاز «آسیای مرکزی و چین» به ظرفیت ۲۵ میلیارد متر مکعب گاز در سال آغاز شد که برنامه‌ریزی شده کار ساخت آن در ماه ژانویه سال ۲۰۱۵ به اتمام خواهد رسید.

در نتیجـــه انجـــام سیاســـت فعـــال سرمایه‌گذاری برای تقویت رشد اقتصادی و مدرنیـــزه کردن زمینه‌هـــای صنعتی، زیرساخت‌های حمل‌ونقلی و مخابراتی در سال ۲۰۱۳ همزمان با اقدامات تکمیلی در زمینه جذب سرمایه‌گذاری خارجی نسبت به سال گذشـــته از ۵/۱۲ درصد افزایش یافته است ضمن آنکه در سال ۲۰۱۳ تعداد ۲ هزار و ۲۰۰ واحد جدید تولیدی در قالب اجـــرای ۶۰ طرح به بهره‌برداری رســـیده است.

ازبکستان در سازمان شانگهای:

ســـازمان همکاری شـــانگهای سازمانی میان‌دولتی اســـت که برای همکاری‌های چندجانبه امنیتـــی، اقتصادی و فرهنگی تشـــکیل شده‌اســـت. این ســـازمان در سال ۲۰۰۱ توســـط رهبران چین، روسیه، قزاقستان، قرقیزســـتان، تاجیکستان و ازبکســـتان پایه‌گذاری شد. نقش اصلی و تعیین کننده را، در سازمان شانگهای، دو کشور چین و روســـیه تشکیل می‌دهند. سازمان همکاری شـــانگهای در حقیقت ترکیب جدید سازمان شانگاهی ۵ است که در ســـال ۱۹۹۶ تأسیس شده بود، ولی نام آن پس از عضویت ازبکستان به «سازمان همکاری شانگهای» تغییر داده شد.

علاوه بر اعضای اصلی، ابتدا مغولســـتان در سال ۲۰۰۴ و یک سال بعد افغانستان، ایران، پاکســـتان و هند در سال ۲۰۱۲ به عنوان عضو ناظر به سازمان ملحق شدند.

سازمان همکاری شـــانگهای که با هدف تقویت همکاری هـــای چندجانبه امنیتی، اقتصادی و فرهنگی در سال ۲۰۰۱ میلادی پایه گذاری شـــده، از همان زمان تاکنون در حال بهبود نقـــش و جایگاه خویش در عرصه معـــادلات منطقه ای و جهانی بوده اســـت، و به همین لحاظ حالا مورد توجه همه کشورهای منجمله افغانستان است.

عضویـــت کشـــورهایی نظیر روســـیه، چین، هند، ایران، پاکســـتان، قزاقستان، قرقیزستان،تاجیکســـتان ، ازبکســـتان، مغولستان و افغانستان در سازمان همکاری شانگهای موجب شده است این سازمان، علاوه بر در اختیار داشـــتن یک چهارم سطح خشکی های کره زمین، بزرگ ترین ظرفیـــت اقتصادی، نظامی، هســـته ای و فضایی جهان را در اختیار داشـــته و در عین حال، بزرگترین تولیدکننده و مصرف کننده انرژی در جهان نیز باشد.

این سازمان می تواند در حل بحران های منطقه ای و مسائل حساس بین المللی از جمله مســـایل امنیتی در آسیای میانه به ویژه تروریسم، جدایی طلبی و افراط گری نقش مهمی را ایفا کند، که مورد نیاز شدید افغانستان است.

گستره اعضای این اجلاس از شرق تا غرب آســـیا، همســـویی مواضع چین و روسیه در قبال مســـائل منطقه ای و بین المللی، تأثیرپذیری کشـــورهای آسیای مرکزی از این دو قدرت بـــزرگ، و وجود زمینه های لازم برای برخورد بـــا چالش های امنیتی مشترک، اکنون سازمان همکاری شانگهای را در موقعیت تعیین کننده تری نسبت به گذشته قرار داده است.

در پایان این نوشته باید گفت که ازبکستان و افغانستان در کنار هم دو کشوری هستند که در بسیاری از زمینه ها به یکدیگر نیاز دارند ومی توانند به یکدیگر کمک کنند. امنیت، اقتصاد و آینده این دو کشـــور به نحوی با یکدیگر گره خورده اســـت و هر دو کشـــور می توانند کمک های زیادی به یکدیگر کنند.

خینه حکومتگران رنگ باخته است

عبدالله هروی

در تاریخ سیاسی افغانستان شاید هیچ حکومتی به اندازه حکومت کنونی از نخســـتین روزهای به قدرت رســـیدن تا پس از آن بدین اندازه در افکارعمومی و ذهن جامعه منزوی و مشـــکوک نبوده اســـت. دلایل و علل ایـــن امر نیز احتمالا پوشیده نیست. زیرا ساختاری که در هیچ جای فرهنگ سیاســـی جهان تعریف شـــده نیست؛ توافقی که اراده سیاســـی داخلی در آن کمترین نقش را داشته است. ساختاری متناقضی که خود را تجســـم اراده و وحدت ملی می خواند اما در عمل مسئولیت تفرقه و شـــکاف های اجتماعی را با عناوین مختلف بعهده دارد. دولتمردانی که مدعی شایســـته سالاری اند اما از قوم سالاری و خویش خوری و رشـــوه خوری چیزی کم نگذاشته اند. و...

اما مردم مصیبت زده افغانستان به علت این که ســـال ها در رنـــج و مصیبت و ناامنی گرفتار بوده اند و سخت آرزومند برخوردارشدن از یک نظام و ساختار ملی می باشند، بازهم باالاجبار امید خود را به آخرین نشـــانه ها و علایم در حال مرگ آرزوها بســـته اند. واقعیت های جاری در کشور نشان از آن دارد که ساختار کنونی کاملا با شکســـت روبرو شده است. هیچ انتظاری وجود ندارد که دولتمردان کنونی بتوانند گرهی از مشکلات جامعه و کشور بگشاید. در این مورد می تواند به تحلیل ها و گزارش های ارایه شده استناد ورزید. نزدیک به یک سال می شود که از شکل گیری دولت جدیـــد می گذرد، با گذار از دوران بحران انتخابات ســـاختار جدیدی شـــکل گرفت که حکومت وحدت ملی نام گرفت. این مســـئله سبب گردید که اندک خوش باوری هـــا و امیدها در روز های اولیه ایجاد گردید. مقام های جدید حکومتـــی وعده دادند کـــه به زودترین فرصـــت اصلاحات را در قـــوای قضاییه، مقننـــه و اجراییه به وجود خواهند آورد. به فساد گسترده در دستگاه‌های سه گانه پایان خواهند داد و برای ریشه کن کردن فساد و ایجاد اصلاحات در کمیسیون‌های انتخاباتی قدم‌های جـــدی بردارند. برای تامین امنیت، ایجاد ثبات و اعاده صلح در کشور بیش از پیش تلاش بخرج خواهند داد.

اما این خوش بینی ها و امیدهای کمرنگ زیاد دوام نیـــاورد. امنیت بعنوان عنصر مهم زندگی انســـان‌ها، نه تنها در کشور بهبود نیافت بلکه برنامه و استراتژی لازم برای تامین امنیت نیـــز تاکنون موجود نیســـت. چه در ولایات و چـــه در مرکز، تلفات نظامیان و غیرنظامیان به شـــدت افزایش یافته و روزانه ده‌ها نفر در کشور جان شـــان را از دست می‌دهند. انفجار و انتحار اکنون به نگرانی روزمره مردم در ولایات و بخصوص در کابل تبدیل شـــده اســـت. هم چنین اقتصاد کشور هر روز رو به رکود گذاشـــته و بی‌کاری در کشور بیداد می‌کنـــد. به دلیل نبـــود امنیت، سرمایه‌گذارها از کشور فرار کرده و تجار نیز جرات ننمودند که بر کارهای زیربنایی ســـرمایه‌گذاری نمایند. روند بیکاری و مایوس شـــدن مردم برای پیداکردن کار ســـبب گردید که در روزهای اخیر ده ها هزار جوان کشور را ترک نموده و بسوی دیار غربت و ســـرزمین بیگانگان روان شـــوند. در نتیجه همه شـــواهد و قراین حاکی از آن اســـت که این دولت در تمام عرصه‌های کاری، دولتی ناکام بوده است.

تاسف در اینجاست که دولتمردان هنوز به ناتوانی و ضعف خود اعتراف ننموده اند. نشانه ها حاکی از آنست که تصمیمی برای چنین اعترافی و یا بازبینی وجود ندارد. بنابراین نقض قانون و تعهد دربرابر مردم از نخستین ناکامی هایی حکومت کنونی شمرده می شود و بدنباله آن عدم اجرای دقیق و کامل توافق‌نامۀ سیاسی و تعهد در برابر آن هیچ جای شـــک و شبهه ای باقی نمانده است. خودکامگی و جاه طلبی از جمله سرشت های ناپسندی است که به شدت در وجود سران حکومت وحدت ملی جای گرفته اســـت و دیگر خصایص انسانی و ویژگی های ملی را تحت تاثیر قرار داده اســـت. این ویژگی خودکامگی در وجود ســـران دو تیـــم انتخاباتی به شـــدت موج می زند. آنان همواره تمایل دارند که زمـــام امور را بصورت انحصاری در اختیار خود داشـــته باشند. به همین جهت اســـت که در مهم ترین و بیشتر موقف های حکومتـــی نزدیکان و اقارب خود را مقرر نموده اند. این در شـــرایطی است که ده ها هزار جوان و تحصیلکرده کشـــور بیکار بوده و در صف پیداکردن شـــغل و وظیفه انتظار می کشـــند. دو رهبر سیاسی کارخودکامگی شان بجایی رسیده است که راضی نیستند که به هیچ صورت حاضر به تقســـیم قدرت نیستند. تمام تلاش شـــان معطوف به گرفتن تمام قدرت در چنگ خویش است. هم چنین ایجاد شغل میلیونی و واردآوردن تغییر در دســـترخوان مردم ادعـــای بود که رهبران حکومـــت وحدت ملی در دوران انتخابات ریاست‌جمهوری سرلوحۀ برنامه های‌شان قرار داده بودند. اما حالا هردوی این نامزدها، سهم برابر در قدرت دارند و یک سال از زمانی می‌گذرد که آن‌ها عملاً سکان دولت را به دســـت گرفته‌اند. اما نتیجه این جابجایی ها بدترشدن وضعیت و افزایش ناامیدی مردم نسبت به آینده و بی‌اعتمادی به حکومت می باشد.

حال پرســـش این اســـت که آیا راهی برای گریز از ایـــن وضعیت وجود دارد؟ آیا چشـــم اندازی می توان برای آینده این وضعیت تصور نمـــود؟ و... در زمینه برخی از دولتمردان سعی داشته و دارند که مردم را به وعـــده هایی خوش بین و امیدوار سازند. اما بخاطر نداشتن برنامه و استراتژی و کارنامه تاریک و سیاه آنان چنین نتیجه بدســـت می آید که خینه حکومتگران دیگر رنگی نـــدارد. مردم بدین ســـادگی دیگر به ادعاهای واهی دولتمردان امیدوار نخواهند شد. مگر این که یک تغییر بنیادی و اساسی بوجود آید و نشـــانه های این تغییر بنیادین بصورت ملموس و عینی قابل مشاهده باشد.

کارتون روز

روزنامه افغانستان The Daily Afghanistan
Daily Outlook AFGHANISTAN The Leading Independent Newspaper

❑صاحب امتیاز: داکتر حسین یاسا
❑مدیر مسوول: محمد رضا هویدا ۰۷۹۸۳٤۱۸٦۱
❑سردبیر : حفیظ الله زکی ۰۷۹۹۱۵۷۳۷۱
❑ کاریکاتوریست: خالق علی زاده
❑دیزاین: محمد صالحی، علی‌اصغر زاهدی
❑مسئول وب سایت: مهدی صالحی
❑آدرس: کابل، شهرک امید سبز، فاز چهار، کوچه ششم، خانه نمبر V- ۱۳۷

روزنامۀافغانستان از همۀ دانشمندان و نویسندگان دعوت به همکاری می نماید.
هیئت تحریر در ویرایش مطالب دست باز دارد.
مقالات وارده بازگردانده نمی شود.
مسئولیت مقالات به عهدۀ نویسندگان آنها است و تنها سرمقاله بیانگر دیدگاه روزنامه افغانستان میباشد.
روزنامه افغانستان بخش دری و پشتوی روزنامه اوت لوک افغانستان است.
www.dailyafghanistan.com
Email: thedailyafghanistan@yahoo.com